

Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности

Београд, Краља Милана 50

Сенату Универзитета уметности у Београду

Београд, Косанчићев венац 29

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

„Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике”

кандидата

Луке Чубрила

На седници Наставно-уметничко-научног већа Факултета музичке уметности у Београду, одржаној 8. новембра 2023. године, именована је Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта под насловом „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике” кандидата Луке Чубрила, у саставу: др ум. Светлана Савић, редовни професор, председник Комисије, др ум. Драшко Ацић, доцент, ментор, др ум. Татјана Милошевић Мијановић, редовни професор, др ум. Владимир Кораћ, доцент и др ум. Смиљана Влајић, редовни професор Академије уметности у Новом Саду. На основу увида у докторски уметнички пројекат кандидата, Комисија подноси Извештај који садржи уводно образложење, биографију са библиографијом кандидата, анализу композиције и писаног рада, оцену остварених резултата, критички осврт референта и закључак Комисије.

УВОДНО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Лука Чубрило пријавио је 9. новембра 2020. године тему докторског уметничког пројекта под називом: „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике”.

На предлог Катедре за композицију Веће Факултета на седници од 2. новембра 2020. године донело је одлуку бр. 01-2119/20 од 9. новембра 2020. године о

именовању Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта, у саставу:

др ум. Татјана Милошевић Мијановић, редовни професор,

др ум. Драшко Ацић, доцент,

мр Срђан Хофман, професор емеритус.

Веће Факултета на седници одржаној 10. фебруара 2021. године утврдило је предлог одлуке о усвајању Извештаја Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта у саставу: др ум. Татјана Милошевић Мијановић, редовни професор, председник Комисије, мр Срђан Хофман, професор емеритус и др ум. Драшко Ацић, доцент и одобрава се тема докторског уметничког пројекта Луке Чубрила под називом: „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике”.

За ментора на изради докторског уметничког пројекта предлаже се др ум. Драшко Ацић, доцент.

Сенат Универзитета уметности у Београду на седници од 25. фебруара 2021. године донео је одлуку бр. 7/95 од 4. марта 2021. године (бр. 01-486/21 од 5. марта 2021. године) о одобравању рада на реализацији докторског уметничког пројекта. За ментора докторског уметничког пројекта именован је др ум. Драшко Ацић, доцент.

На основу обавештења ментора бр. 01-2290/23 од 06. новембра 2023. године и предлога Катедре за композицију бр. 01-2290/2-23 од 06. новембра 2023. године, Наставно-уметничко-научно веће Факултета на седници одржаној 08. новембра 2023. године донело је одлуку о именовану Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта Луке Чубрила под називом: „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике”, у саставу:

др ум. Светлана Савић, редовни професор, председник Комисије,

др ум. Драшко Ацић, доцент, ментор,

др ум. Татјана Милошевић Мијановић, редовни професор,

др ум. Владимир Кораћ, доцент,

др ум. Смиљана Влајић, редовни професор Академије уметности у Новом Саду.

БИОГРАФИЈА СА БИБЛИОГРАФИЈОМ

Лука Чубрило је дипломирао 2013. године на Одсеку за композицију и оркестрацију Факултета музичке уметности у Београду у класи академика проф. Исидоре Жебељан. Уписује уметничке докторске студије у истој класи. Тренутно ради на завршном докторском пројекту „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике” под менторством доцента Драшка Аџића.

Од 2009-2014. године ради као професор клавира, а од 2014-2016. предаје теоретске предмете у Музичкој Школи „Ватрослав Лисински” у Београду.

Од 2016-2021. предаје хармонију у звању доцента на Факултету Уметности Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици – Звечан. 2021. напредује у звање ванредног професора на истом факултету. Предаје хармонију и аранжирање.

Дела су му се изводила на фестивалима КоМА и ФЕСТУМ, као и на 28. Међународној Трибини композитора (*Инегал, Трансформације за виолончело соло*), Седамнаестој Међународној трибини композитора (*Три соло песме на стихове Васка Поне за мецосопран обоу и ударалке*) и Седмом Београдском чело фесту (*Инкантација за соло виолончело и гудаче*).

У оквиру летње академије ИСА (*International Summer Academy*) 2010. добио је прву награду за композицију коју додељују чланови ансамбла *Klangforum Wien Ритуал за две обое, клавир, виолончело и контрабас* (2010.).

Исихија за камерни оркестар је изведена у Новом Саду, Суботици и Београду, у оквиру пројекта *Савремена композиција у Војводини* (новембар 2014.), извођачи: диригент Микица Јевтић и камерни оркестар из Новог Сада. Убрзо након тога настаје и верзија за клавирски трио коју су изводили трио *Attassa* током 2015.

Композицију *Замрзнуто у времену* изводи трио *Сингидунум* током 2016, 2017.

Настаје и верзија за хармонику, виолончело и клавир (*ФЕСТУМ* 2016.).

Током маја 2016. изведена је *Тужбалица за виолу и клавир*, на два концерта *Млади композитори из класе академика проф. Исидоре Жебељан* у Универзитетској библиотеци у Крагујевцу и Галерији САНУ у Београду.

У августу 2017. креира електронску музику за хорски театар „Љубавне песме у српској хорској музици” на Међународном фестивалу камерних хора и вокалних ансамбала у Крагујевцу.

2017. у просторијама Музеја науке и технике у Београду, изведена је композиција *Процесија слика за оргуље*.

Композиција *Инегал, трансформације за виолончело соло* је изведена у оквиру пројекта „Стари плесови као инспирација савремених композитора“ пројекта подржаног од стране Сокоја, у 4 различита града у Србији на јесен 2018. од стране челисте Ђорђа Милошевића. Иста композиција је добила друго место на конкурс у ансамбла *Six Metos* из Барија и изведена је од стране италијанског челисте Франческа Дилона у Барију.

У децембру 2019. Године, Ђорђе Милошевић изводи композицију за виолончело и електронику „Бело“ у оквиру пројекта „Виолончело као палета уметника“ у Галерији Прогрес.

Заједно са оргуљашницом Маријом Дружијанић креира и изводи композицију за оргуље и електронику „In a Silent Not – way” у јануару 2020. године у месту Нерџу (Норвешка). У истом месту у јануару 2021. изводи и делове свог истраживачког рада на докторском пројекту у виду live stream-а. Сличан наступ споја оргуља и електронике у форми *Медитационе вечери (Meditasjon Kveld)* креира и наступа у месту Ленсвик, Норвешка, август 2021. Овакви наступи су део истраживачког рада на докторском пројекту.

У новембру 2020. године прави електронску музику за представу *Крици и Шапутања*, докторски уметнички пројекат Борјанке Љумовић.

У марту 2021. заједно са акордеонистом Луком Лопичићем изводи фрагменте докторског истраживања као и комбинације хармонике, електронике и оргуља у виду наступа у оквиру Eufonia sessions live stream-а.

У мају 2021. години *Луча Микрокозма* за саксофон, хармонику, виолончело, електронику и наратора је изведена на Свечаном затварању фестивала (Еуфонија) удружења Еуфонија у Народном Позоришту у Новом Саду. Дело је инспирисано и садржи одломке *Луче Микрокозме* Петра Петровића Његоша.

За време деловања удружења Небоград, чији је био члан, суделовао је у креирању пројекта сарадње савремених песника и композитора *Нови композитори нова лирика*. У до сада реализованим многобројим наступима учествовао је као композитор и извођач. Идеја је започета 2016. године са групом уметника, блиских сарадника из поља музике и поезије са идејом да једном месечно настају наступи на којима ће бити извођена нова музика савремених домаћих композитора заједно са поезијом савремених домаћих песника. Као члан и један од креативних вођа ансамбла формираног током овог пројекта наступао је у београдској галерији *Полет*, Дому културе Студентски град, галерији Артгет, на међународном фестивалу *Дани оргуља*, манифестацији *Светски дани поезије* и другим. Такође су остварена и снимљена два наступа у Студију 6 Радио Београда.

Активно наступа као извођач (за клавиром, оргуљама и чембалом) на тематским концертима које и организује (*Омаж Оливијеу Месијану*, *ORGULJE & ORGULJE*, *Појање мистика*, *Дијалог чембало-клавир* на коме изводи *Буколике 2* Вука Куленовића, Концерт младих композитора на фестивалу *Lasciar Vibrare*) као и другим наступима (Фестивали КОМА и ФЕКТУМ, *Атлас троје* звучна поема Александра Шурбатовића и Владимира Кораћа). Као значајан део извођачке активности истиче се извођење *Квартета за крај времена* заједно са Растком Узуновићем – кларинет, Александром Милановић – виолина и Александром Бенгин – виолончело у Сали Београдске филхармоније, УК Пароброд у Београду и Музичкој Галерији Задужбине Илије М. Коларца.

АНАЛИЗА КОМПОЗИЦИЈЕ И ПИСАНОГ РАДА

Докторски уметнички пројекат Луке Чубрила под називом „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике” је четвороставачна електро-акустичка композиција у којој аутор истражује спој оргуља и електронике из визуре ретрофутуристичке естетике. Та естетика је дефинисана као концепт имагинарног погледа на будућност из перспективе прошлости, а може се односити и на визију прошлости са елементима футуризма. Она се раду Луке

Чубрила оваплотила саједињавањем електронског медија и акустичног инструмента, тако постављајући основну претпоставку ретрофутуризма у виду контраста футуристичког елемента са ретро елементом – електронике наспрам оргуља. Кандидат је оваквим избором ансамбла и специфичних средстава које је себи ставио на располагање уједно и одредио циљ пројекта, а то је да покрене преиспитивање композиционих поступака којима се до сада користио, као и преиспитивање свог односа према мелодијској инвенцији и музичком изразу у најширем смислу, затим да реинтерпретира своја досадашња поетска начела и напослетку да се ослободи креативних оквира у којима се до сада кретао уз стремљење ка проналажењу за њега нових начина грађења музичког тока.

Инспирација за композицију „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике” је специфично дихотомног порекла.

Са једне стране, у овом докторском уметничком пројекту присутна је фасцинација Луке Чубрила „старом” музиком, што се у ширем значењу, према речима кандидата, може односити на музику са следећим стилским одликама: модална хармонска основа, ритмичко-метричка разноврсност у оквиру мешовитих ритмова, импровизаторска и агогичка слобода, присуство нетемперованости, уски амбитуси мелодије са присуством орнаментике, коришћење инструмената назалне боје као и назалног типа певања, присуство мелизама у вокалним деоницама као и појава хетерофоније између гласова. Значајно је напоменути да се у свом досадашњем стваралаштву Чубрило превасходно ослањао на идиоматске црте балканског фолклора из којих је црпео инспирацију, међутим, поред оваквог типа музике свој пут у „Ретрофутуристичке огледе” пронашле су и сасвим диспаратне поетике: од псалмодије преко Фредерика Шопена, Сергеја Рахмањинова и Оливијеа Месијана до Мајлса Дејвиса, Вангелиса, групе Крафтверк (*Kraftwerk*), електронске музике осамдесетих година двадесетог века и стилова *Synth wave* и *Vapor wave*.

Са друге стране, кандидат у свом раду наводи читаву мрежу разноврсних ванмузичких извора инспирације који су utkани у срж музике његовог докторског уметничког пројекта. Од кинематографских узора помиње остварења „Истребљивач (*Blade Runner*)” и „Ратови звезда”, затим наводи

паралеле између технике цртања стрипа и својих композиционих поступака. Такође, у проналажењу поетике „Ретрофутуристичких огледа” Лука Чубрило се ослања на разне аспекте и карактеристике *Steampunk* жанра, па чак и на утиске који је на њега оставила аурора бореалис коју је имао прилике да посматра током свог боравка у Норвешкој.

Ово обиље наизглед еклектичних извора надахнућа кандидат вешто инкорпорира у своју музику, а теоретско утемељење за то проналази у интертекстуалности. Уопштено говорећи, она се може односити како на просту цитатност, тако и на флуидно поимање граница и значења неког дела на тај начин да то дело заправо постаје мрежа односа са другим делима и њиховим ауторима. У случају Луке Чубрила, интертекстуалност се манифестује кроз поигравање са трансформацијама појединих елемената музичког тока који воде порекло из композиција других аутора превасходно ранијих епоха. Инспирација која долази из архаичног није пука инспирисаност кандидата прошлости, већ поглед у будућност из креативне претпоставке прошлости, а спајање наизглед супротстављених или, у најмању руку, удаљених елемената као и мењање њихових контекста даје потенцијал за стварање неочекиваног и оригиналног израза.

Карактер композиције „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике” је на први поглед уједначеног, изразито медитативног, интроспективног карактера. Међутим, током њена четири става: Пролог, Минимал, Пасторала и Северна меланхолија, Чубрило минуциозним мотивским радом и маштовито осмишљеним тембралним нијансама успева да слушаоцу дочара погледе на посебно различите музичке амбијенте који сугестивно и на готово визуелан начин указују на полазну тачку инспирације из које се цео циклус развија. Тип ретрофутуризма који је кандидат у свом делу осмислио заиста би и могао бити убедљива и узбудљива музичка кулиса за неке имагинарне светове, темпорално недефинисане и одвојене од наше, овоземаљске временске плохе.

Специфичност и вредан квалитет музике овог докторског уметничког пројекта превасходно су уочљиви у композиционим поступцима којима се Лука Чубрило користио током свог рада. Наиме, на бројне и домишљате начине, кандидат је

успео да оствари један осмотичан и оригиналан еквилибријум између оргуља и електронике. Њиховим алеаторичким преплитањем и међусобним садејством, како тембралним тако и мотивским, добијене музичке текстуре поништавају јасну границу на којој се међе дигитално и аналогно, савремено и архаично, а крајњи резултат тога је потпуно досезање синергије два суштински различита звучна света.

Писани део докторског уметничког пројекта „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике” садржи три главна поглавља, списак литературе и биографију кандидата. Својим текстом Лука Чубрило нас упознаје са теоријским постулатима свог истраживања, објашњава на који начин су они били један од обликотворних чинилаца током процеса компоновања, затим детаљно описује и анализира чиниоце музичког тока свог дела, са посебним освртом на спој акустике са електроником.

Прво поглавље, Увод, кроз прва два потпоглавља ближе одређује термине *ретрофутуризам* и *интертекстуалност*. У трећем потпоглављу кандидат износи властите ставове у вези са ретрофутуризмом као новом смеру развоја свог музичког језика, али и скреће пажњу на то да су и у његовим ранијим делима постојали својеврсни замци ретрофутуристичког и интертекстуалног приступа музичком стварању, што поткрепљује конкретним примером и кратком анализом тог примера. У четвртном потпоглављу, излагање Луке Чубрила поприма личан тон, помоћу којег нам појашњава на које начине је боравак у Норвешкој, где је провео већину времена током компоновања „Ретрофутуристичких огледа”, утицао не само на њега већ и на саму физиономију музике.

Друго поглавље, под називом Музичке компоненте, посвећено је исцрпној анализи тонске грађе дела и излагању примера и начина на које се истраживачки процес одвијао. У потпоглављу Хармонија, кандидат нас упознаје са хармонско-тембралним одликама композиције који у контексту његовог досадашњег стваралаштва представљају искорак у ново поље експресије. Наиме, у ранијим делима, кандидат је имао тенденцију да фрагментира проток музичког времена излажући слушаоца мноштву информација истовремено и то на више нивоа, посредством метрике, хармоније и мелодијске инвенције.

Међутим, у докторском уметничком пројекту свесно је дозволио музици да „дише” у поједностављеном хармонском језику и да се ток музичких идеја природно и еволутивно споро креће у лествичним оквирима без узурпирања тока радикалнијим хармонским средствима. Како наводи, његова жеља је била да се препусти компоновању у оквирима чисте модалне дијатонике, ослобођен потребе да музици намеће нестабилност и дисонанцу. Упоредо, пак, са тим, Луки Чубрилу се отворила читава нова равна хармонских могућности кроз садејство овако специфичног инструменталног састава. Благодарећи техничкој природи оргуља и неконвенционалном комбиновању регистара, кандидат је успео да створи уникатан простор микротоналности у којем је омогућио најдиректнији и посве равноправан дијалог оргуља и електронике. Уз помоћ електронског парта, а попут коришћења својеврсне лупе, Чубрило је микротоналност изнео у први план, дајући постојећој модалности једну аутентичну и дистинктивну рустикалност.

Потпоглавље Електроника и спој са акустиком садржи детаљан осврт на сва дигитална средства којима се кандидат служио током компоновања, али и примере у којима су електроника и акустика директно утицале како једна на другу, тако и на ток музике. Управо у овој симбиози лежи пуна оригиналност „Ретрофутуристичких огледа” јер у току стварања музичких идеја, поједини материјали из деонице оргуља настајали су имитацијом звучних резултата електронике и обратно, што је још снажније допринело поменутом досезању синергије два суштински различита звучна света.

За извођење електронског парта као и за припремни процес непоходан да би се произвели жељени звуци, ефекти и модели који се уживо активирају, кандидат је користио софтвер *Ableton Live*. Електронски парт пак проистиче из два извора звука, а то су оргуље и синтеза звука у софтверу. Звук из оба извора потом бива уживо модификован подударним ефектима и поступцима што је још један од начина којима се постиже тесно прожимање електронике и оргуља. У наставку потпоглавља, кандидат подробно набраја и објашњава ефекте које је користио у софтверу, као што су: тремоло, *delay*, резонатор, *resampling*, *warp* опција и могућности које она носи, снимак музичког узорка пуштен уназад и томе слично, а цело потпоглавље се уједно може посматрати и као исцрпно упутство за извођење електронског парта.

Следеће потпоглавље под називом Мелодија, ритам, мотивика и проток времена аналитички се бави поменутиим чиниоцима музичког тока. У њему нас кандидат директно упознаје са својом методом компоновања као и са креативним процесима који се одвијају испод ње. Он наводи да је мелодијска инвенција у његовој музици стожер свих идеја и представља генеричку силу за обликовање читавог музичког тока, те објашњава да његов стваралачки процес увек започиње ослушкивањем мотива који се рађају из певушења и импровизовања мелодијских контура на инструменту. Један од додатних атрибута овог докторског уметничког пројекта јесте и идиосинкратичан однос аутора према протоку времена. Конкретно, у легенди партитуре се сугерише фигуративан начин перципирања нотних вредности: четвртина је корак, половина је дужи корак, док се осмина изводи као ритмички нестабилна, не може бити самостална и метрички гравитира ка четвртини, такорећи се ослања на четвртину као најмању јединицу пулса. Тридесетдвојке су фигурације и свирају се груписане у један дах, док се за шеснаестине сугерише да су у међусобном односу троделне поделе једне осмине. Циљ кандидата је да музика креира своје сопствено време које је последица израза, а израз проистиче, између осталог, из ритма који је однос пропорција трајања у осећају, а не егзактном измереном темпу.

У последњем поглављу, Закључку, Чубрило сумира резултате свог рада истичући да је пронашао један, за њега, нов свет музичког размишљања из којег је извукао закључке за даље усмерење свог композиторског истраживања. Даље, наводи да иако је приступио компоновању „Ретрофутуристичких огледа” са намером да поједностави елементе свог музичког језика, кандидат закључује да је могуће увести још једноставнија решења која ће му омогућити чак и виши ступањ контроле музичких елемената који се преплићу у огуљама и електроници. Напоследку резимира да би следећи ступањ у развоју његовог музичког језика могао бити усмерен ка окретању фокуса на поље дизајна звука.

ОЦЕНА ОСТВАРЕНИХ РЕЗУЛТАТА И КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНТА

Докторски уметнички пројекат „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике” је посве оригинално, дубоко промишљено и проживљено музичко дело, које плени својом комуникативношћу, кохеренцијом али и уметничком дисциплином аутора, која недвојбено стоји иза целог стваралачког чина. Кандидат Лука Чубрило је демонстрирао да суверено влада свим аспектима композиторског заната поставивши себе у позицију аскете који сведеним средствима зналачки артикулише богатство своје маште и инвенције. Један од доказа за то је високо профилисан израз музике „Ретрофутуристичких огледа” који је пре свега постигнут снажном способношћу кандидата да до те мере буде читавим својим бићем фокусиран на ослушкивање своје креативне интуиције да са лакоћом понире у суштину и законитости музичког света који пред собом открива. „Ретрофутуристички огледи” у себи носе необичну количину еклектицизма, имагинације али и непосредности. Уметнички порив кандидата је пронашао начин да их синтетише у сведену и мајсторски изнедрену поетику за коју са лакоћом може да се каже да представља значајан, вредан и битан допринос домаћем музичком стваралаштву.

Писани део „Ретрофутуристичких огледа” написан је са јасном намером да на адекватан начин употпуни музички део овог докторског уметничког пројекта те да нас упуту на бројне, софистициране и брижљиво осмишљене детаље који су уткани у композицију. Писани рад је срочен језгровито, обилује примерима, а као такав може последично да посведочи о опсежном познавању савремених композиторских и уметничких пракси које Чубрило кроз свој пројекат демонстрира. Партитура композиције је професионално опремљена, а студиозно исписане деонице електронике и оргуља показују највиши ниво познавања могућности оваквог специфичног ансамбла.

Композиција „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике” премијерно је изведена 29. маја 2023. године у Катедрали Блажене Дјевице Марије у Београду, а извођачи су били Марија Дружијанић, оргуље и Лука Чубрило, електроника.

ЗАКЉУЧАК КОМИСИЈЕ

На основу критичког сагледавања и оцене резултата уметничког и теоријског дела уметничког пројекта „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике”, Комисија констатује да он по свим својим одредницама и елементима испуњава високе критеријуме докторског уметничког пројекта. Стога Комисија са задовољством предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да овај Извештај прихвате и покрену процедуру за јавну одбрану докторског уметничког пројекта „Ретрофутуристички огледи – дијалог оргуља и електронике” кандидата Луке Чубрила.

У Београду, 2. фебруара 2024. године

Комисија:

др ум. Светлана Савић
редовни професор, председник Комисије

др ум. Драшко Ацић, доцент, ментор

др ум. Татјана Милошевић Мијановић
редовни професор

др ум. Владимир Кораћ, доцент

др ум. Смиљана Влајић, редовни професор
Академије уметности у Новом Саду